

KASIM 2019

B.' Enerji Notları BEN. 35

Suudi Arabistan Petrolünün Alternatifleri

VOLKAN ASLANOĞLU
aslanogluvolkan@gmail.com

SUUDİ ARABİSTAN PETROLÜNÜN ALTERNATİFLERİ

VOLKAN ASLANOĞLU

B.' Enerji Notları BEN. 35

<http://berument.bilkent.edu.tr/BEN>

Bilkent Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Bilkent 06800, Ankara-Türkiye

KASIM
2019

ÖZ

Bu çalışma, Suudi Arabistan'ın dünya petrol piyasasındaki yerinin sallandığı senaryoda hangi üreticilerin bu petrolü ikame edebileceğine odaklanmaktadır. İki metodolojiden oluşan çalışmanın ilk kısmında üreticiler belirli kriterlere göre elenip, sonrasında kalan potansiyel ikameler kendi aralarında sıralanmaktadır. Eleme kriterleri; günlük ham petrol üretimi, ticaret dengesi ve bakın ham petrol türü olurken, bu elemeyi geçen üreticiler kendi aralarında puanlandırılmıştır. Bu sıralamada kullanılan kriterler; üreticilerin pazar payı, rekabet güçleri, petrol rezervleri, jeopolitik riskleri ve üretim maliyetleri olmuştur. Çalışma sonucunda Suudi Arabistan'ın halen dünya petrol piyasası için çok büyük bir önem teşkil ettiği ortaya çıkmıştır. Ancak, Irak'ın bölgesel istikrar sağlayıp, jeopolitik riskleri minimize ettiği durumda ideale yakın bir ikame olduğu ortaya çıkmıştır. Şu haliyle bile Suud Petrolü için en güçlü alternatiftir. Ülke, BAE tarafından takip edilirken, Emirlik Suudi Arabistan daha küçük hacimli bir benzeri gibidir ve en güçlü ikinci alternatiftir. Bu üreticileri Rusya ve İran takip ederken, Rusya'nın Asya pazarındaki hakimiyetini artırabilmek için yeni rotalar veya hali hazırdaki rotalarda ticaret hacim artışı yapması gerekmektedir. İran ise ancak sahaların geliştirildiği ve yaptırımların kalktığı halde güçlü bir alternatif olabilmektedir.

1. Giriş

21.yüzyılın enerjiye dair temel tartışma konusu temiz ve yeşil enerjiye geçiş olsa da ham petrol halen en önemli enerji kaynağı. Hatta dünya siyasetini şekillendiriyor diye ifade etsek yanlış olmaz. Son 50 yılda dünya birçok defa petrol arz kesintileri sebebiyle irili ufaklı krizler yaşadı. Bu krizler atlatılmasını sağlayan ise çoğu zaman Suudi Arabistan oldu. Krallık 1990 senesinden beri dünyanın en büyük ham petrol ihracatçısı olurken, 28 senedir günlük 7 milyon varilden fazla üretim gerçekleştirdi. Petrol İhraç Eden Ülkeler Organizasyonu (OPEC) verilerine göre dünyanın en büyük rezervine sahip altı ülkeden (Venezuela 302,8 milyar varil; Suudi Arabistan, 266,3 milyar varil; İran, 155,6 milyar varil; Irak, 147,2 milyar varil; Kuveyt, 101,5 milyar varil ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), 97,8 milyar varil) herhangi biri bu süre içerisinde günlük 5 milyon varilin üzerine çıkamadı. (OPEC 2019) Krallığın alamet-i fahrikası ise global ham petrol piyasası arzı çıkmaza girdiğinde kurtarıcı rolüne soyunması. Bunun en çarpıcı örneği ise Körfez Savaşı esnasında günlük üretimini 90 gün içerisinde günlük 5,4 milyon varilden, 8,5 milyon varile çıkararak dünyayı büyük bir ekonomik krizden kurtarması oldu.

Suudi Arabistan çok uzun bir süredir dünyanın en büyük ham petrol ihracatçısı iken, bu petrolü dünyanın da en büyük beş petrol ithalatçısından olan Japonya, Çin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Güney Kore ve Hindistan'a ihraç etmektedir.(MIT 2019) Tablo 1 'de gösterilen Suudi Arabistan'ın en büyük 10 ihracat noktasından yazının kalan kısmında "hedef market" olarak bahsedilmektedir.

Tablo 1: Suudi Arabistan Ham Petrol İhraç Noktaları (Hedef Market) (MIT 2019)

İthalatçı	Suudi Arabistan'ın ihraç payı	Dünya ham petrol ithalat payı	Dünya ham petrol ithalat sıralaması
Japonya	21.0 %	7.3 %	4.
Çin	17.0 %	18.3 %	1.
Bizi	15.0 %	16.3 %	2.
Güney Kore	14.0 %	7.1 %	5.
Hindistan	12.0 %	9.4 %	3.
Singapur	3.3 %	2.5 %	11.
Güney Afrika	2.7 %	0.8 %	20.
Fransa	2.2 %	2.6 %	10.
İspanya	2.0 %	2.9 %	9.
İtalya	1.9 %	3.1 %	8.

2. Metodoloji

Bu çalışmada metodoloji iki ana başlık altında oluşmaktadır. Birincisi, potansiyel üreticilerin elemine edilip, sadece iddaalı alternatiflerin kalması. İkincisi ise, bu potansiyel ikamelerin kendi arasında sıralanması. Eleme için kullanılan parametreler günlük üretim miktarı (günlük 650 bin varil aşağısı dışarıda bırakıldı), ham petrol ticaret dengesi (ekside olanlar elemine edildi) ve üretilen baskın petrol tipi (sadece ağır petrol üreten ülkeler elendi). Sıralama için ise, beş farklı parametre kullanıldı. Bunlar; pazar payı, hedef marketlerdeki rekabet seviyesi, konvansiyonel ham petrol rezervleri, jeopolitik riskler ve üretim maliyetleri. Jeopolitik riskler BMI risk ve ödül endeksi, üretim maliyetleri ise Rystad Energy ve Wall Street Journal verileri üzerinden değerlendirildi. (MIT 2019; Fitch Solutions 2018; Rystad Energy 2019; The Wall Street Journal 2016)

3. Sonuçlar

Dünya üzerinde 100'den fazla petrol üreticisi olup, bu ülkeler bahsedilen üç parametreye göre elenerek geriye 15 tane üretici kaldı. Bu üreticiler "potansiyel ikame" olarak nitelendirildi. Günlük 650 bin varil üretim bandına yakın olup, bu miktara ulaşamadığı için elenen ülkeler Mısır, Malezya ve Ekvador oldu. İkinci aşamada büyük üreticiler olsa da ticaret dengesinin ekside olması sebebiyle elenen ülkeler ABD, Çin, İngiltere, Endonezya ve Hindistan oldu. Son olarak ise çoğunlukla sadece ağır petrol üreten Brezilya, Kolombiya, Venezuela ve Kanada elendi.

Geriye kalan ülkeler olan ise Tablo 2'deki şekilde sıralandı. Irak, BAE, İran, Rusya ve Kuveyt diğer potansiyel ikamelerin bir adım önüne geçerken, ortak markette BAE, rekabet bazında Irak, rezerv büyüklüğünde İran, jeopolitik riskler konusunda Norveç ve üretim maliyetleri açısından Kuveyt en avantajlı üretici olarak öne çıktı.

Tablo 2: Potansiyel İkameelerin Sıralaması

Üretici	Parametre					Toplam
	I	II	III	IV	V	
Irak	81.5	100	94.4	39.2	92.0	81.4
BAE	100	52.5	61.5	67.0	86.2	73.5
İran	40.7	53.3	100	34.1	85.1	62.7
Rusya	60.4	54.1	49.7	72.2	68.1	60.9
Kuveyt	61.1	19.5	64.0	39.8	100	56.9
Katar	34.0	4.5	13.2	64.2	76.5	38.5
Umman	16.2	20.2	0.0	41.8	76.5	30.9
Nijerya	33.6	28.0	21.4	52.8	16.7	30.5
Azerbaycan	7.2	5.8	1.1	68.2	57.6	28.0
Kazakistan	7.0	8.5	16.4	61.9	30.7	24.9
Meksika	25.1	24.8	0.8	43.5	25.7	24.0
Angola	37.0	39.0	2.0	37.2	2.5	23.6
Cezayir	2.2	0.0	4.5	42.9	56.9	21.3
Norveç	0.0	1.7	0.7	100	0.0	20.5
Libya	21.4	7.3	28.6	0.0	44.6	20.4

4.Yorumlar

Yapılan çalışma gösteriyor ki Suudi Arabistan global petrol piyasası açısından halen çok önemli bir role sahip. Irak zaman zaman bölgesel karışıklıktan ve siyasi istikrarsızlıktan dolayı problemler yaşasa da Suud Petrolünün en güçlü alternafi olarak yerini aldı. Irak'ı BAE takip ederken, emirlikler hacim bazında Suudi Arabistan versiyon 2 gibi. Parametrelerin hepsinde belirli bir seviyenin üstünde kalan BAE kısmen de olsa ikame kapasitesine sahip. Üçüncü sırayı yer alan İran'ın güçlü bir alternatif olması için yaptırımların kalkması ve sahaların geliştirilmesi gerekiyor. Rusya ise Asya marketindeki payını yükselttiği takdirde potansiyel bir ikame haline geliyor. Bu Kanal İstanbul veya küresel ısınma sonrası Arktik yollarının ticaret hacminin artmasıyla mümkün olabilecek gibi gözüküyor. Kuveyt, beşinci sırada yer alsa güvenlik endişeleri nedeniyle güven teşkil etmemekte. Bu üreticilerin arkasından gelen Katar, Umman, Nijerya ve Azerbaycan belirli koşullar ve belirli hatlarla kısmen alternatif oluşturmakta.

Referanslar

- Fitch Solutions. 2018. "BMI's Upstream Oil & Gas Risk/Reward Index." 2018. <https://infogram.com/bmis-upstream-oil-and-gas-riskreward-index-1ge9m8n7x53omy6>.
- MIT. 2019. "The Observatory of Economic Complexity." 2019. <https://atlas.media.mit.edu/en/>.
- OPEC. 2019. "Monthly Oil Market Report: June 2019." Vienna, Austria.

[https://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/MOMR February 2019.pdf](https://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/MOMR_February_2019.pdf).

Rystad Energy. 2019. "UCube." Oslo, Norway. <https://www.rystadenergy.com/products/EnP-Solutions/ucube/>.

The Wall Street Journal. 2016. "Barrel Breakdown." 2016. <http://graphics.wsj.com/oil-barrel-breakdown/>.